

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FIRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	1/8

Ders Kodu	Ders Adı	Zorunlu (Z) /Seçmeli (S)	Yıl	Yarı Yıl	Anabilim Dalı
SEC 484	Marjinal İslam Fırkaları	S	4	8	Temel İslam Bilimleri
Haftalık Ders Saati, Kredi, AKTS		Teori	Uygulama	Kredi	AKTS
		2	0	2	2

GENEL BİLGİLER

Dersin Amacı

Kûfe merkezli ortaya çıkan marjinal İslam fırkalarının (Gulat ya da Aşırı Şii Fırkalar) tarihsel gelişimi, temel görüşleri, temsilcileri, literatürü ile ilgili derinlikli bilgi kazandırmaktır.

Dersin İçeriği

İslam'ın erken döneminde Şia mezhebi içerisinde teşekkül eden Gulat fırkalar ve imamet merkezli temel inançları.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

Avcu, Ali. *İslam'ın İlk Marjinalleri: Gulat-ı Şia*. Ankara: Fecr Yayınları, 2020.

Koçak, Yusuf. Erken Dönem Şiilik'te Gnostik Tezahürler. Ankara: Fecr Yayınları, 2022.

Ebû Zehra, Muhammed. İslamda Siyasi İktisadi ve Fıkhi Mezhepler Tarihi. Çev. Sıbğatullah Kaya. İstanbul: Harf Yayın İletişim, 2004.

Sarıkaya, Mehmet Saffet. İslam Düşünce Tarihinde Mezhepler. İstanbul: Rağbet Yayınları, 2017.

Onat, Hasan. Emeviler Devri Şii Hareketleri ve Günümüz Şiiliği. İstanbul: Endülüs Yayınları, 2022.

Aydınlı, Osman. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e İslam Mezhepleri Tarihi Yazıcılığı. İstanbul: KDY Akademi, 2022.

Onat, Hasan-Kutlu, Sönmez. İslam Mezhepleri Tarihi El Kitabı. Ankara: Grafiker Yayınları, 2012.

Watt, W. Montgomery. İslam Düşüncesinin Teşekkül Devri. Çev. Ethem Ruhi Fırlı. İzmir: İzmir İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 2021.

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FIRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	2/8

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretme Yöntemleri

Konu anlatımı, soru-cevap, örnekleme yaparak konuyu pekiştirme.

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesi önerilir.

Dersi Veren Öğretim Elemanı / Yardımcıları

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Sancılı

Dersin Verilişi

Anlatım, Soru-cevap, Tartışma yöntemi, Örnek olay yöntemi, Gösterip Yaptırma Yöntemi vb.

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FIRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	3/8

Hafta	Konu
1. Hafta	Marjinal Şiiiliğin (Gulat) kavramsal çerçevesi ve Şiiiliğin merkezi Kufe
2. Hafta	Muhtar es-Sakafi hareketi ve Keysaniyye'nin ortaya çıkışı
3. Hafta	Muhammed b. el-Hanefiyye sonrası Keysaniyye
4. Hafta	Kerbiyye fırkası
5. Hafta	Ebü Haşim dönemi ve Haşimiyye fırkası
6. Hafta	Beyaniyye fırkası
7. Hafta	Harbiyye/Harisiyye fırkası
Ara Sınav	
8. Hafta	Abdullah b. Muaviye ve Cenahiyye fırkası
9. Hafta	Muhammed b. Ali ve Abbasiyye Şiası daveti ve Hidaşiyye fırkası
10. Hafta	Rizamiyye-Ravendiyye-Ebü Müslimiyye fırkaları
11. Hafta	Muğiriyye fırkası
12. Hafta	Mansuriyye fırkası
13. Hafta	Hattabiyye fırkası
14. Hafta	Albaiye-Beşiriyye-Muhammesi fırkaları ve genel değerlendirme
Final Sınavı + Bütünleme Sınavı	

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FIRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	4/8

DEĞERLENDİRME

Etkinlik	Adet	Ağırlık (%)
Vize	1	40
Final	1	60
Diğer (Ödev, Sunum, Sözlü, Derse Katılım, Grup Çalışması, vb.)		
Toplam		%100

ÖĞRENME ÇIKTILARI (ÖÇ)

ÖÇ 1	Marjinal Şii fırkaların tanımı, konusu, gayesi, amacı, metodu, yaklaşım sorunları hususunda temel yaklaşımları kavrar.
ÖÇ 2	Mezhepler Tarihi ile ilgili temel kavramları, kaynakları ve fırkaların ortaya çıkış sebeplerini çözümler.
ÖÇ 3	Din anlayışındaki siyasi ve itikadi farklılaşmalar ve bu farklılaşmaların kurumsallaşma süreçlerini açıklar ve tahlil eder.
ÖÇ 4	Mezheplerin kendi ana kaynaklarını tanır, kendi kaynaklarına dayalı olarak tarafsız bir gözle inceler ve ortaya koyar.
ÖÇ 5	Mezhep görüşlerinin oluşumundaki sosyal, kültürel, dini ve siyasi unsurları açıklar.
ÖÇ 6	Mezheplerin İslam düşüncesine katkılarını değerlendirir.
ÖÇ 7	İslam düşünce tarihi içerisinde mezhep hareketlerinin yerini sağlıklı bir şekilde değerlendirip meselelere daha geniş bir perspektiften bakar.
ÖÇ 8	İslam tarihi içerisinde ortaya çıkan mezhepler ve çeşitli dini hareketlerin doğru kavranılırsa, birer zenginlik unsuru olduğunu anlar.

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FİRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	5/8

ÖĞRENME ÇIKTILARI (ÖÇ) – PROGRAM ÖĞRENME ÇIKTILARI (PÖÇ) İLİŞKİSİ

	PÖÇ 1	PÖÇ 2	PÖÇ 3	PÖÇ 4	PÖÇ 5	PÖÇ 6	PÖÇ 7	PÖÇ 8	PÖÇ 9	PÖÇ 10	PÖÇ 11	PÖÇ 12	PÖÇ 13	PÖÇ 14	PÖÇ 15	
ÖÇ 1	5	3	3	4	5	4	4	3	1	2	5	5	5	4	5	
ÖÇ 2	5	3	3	4	5	4	4	3	1	2	5	5	5	4	5	
ÖÇ 3	5	3	3	4	5	4	4	3	1	2	5	5	5	4	5	
ÖÇ 4	5	3	3	4	5	4	4	3	1	2	5	5	5	4	5	
ÖÇ 5	5	3	3	4	5	4	4	3	1	2	5	5	5	4	5	
ÖÇ 6	5	3	3	4	5	4	4	3	1	2	5	5	5	4	5	
ÖÇ 7	5	3	3	4	5	4	4	3	1	2	5	5	5	4	5	
0 - Katkı Yok		1 - ÇokDüşükDüzeydeKatkı		2 - DüşükDüzeydeKatkı		3 - Orta DüzeydeKatkı		4 - Yüksek DüzeydeKatkı		5 - Çok Yüksek DüzeydeKatkı						

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FIRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	6/8

DERS-PROGRAM EĞİTİM AMACI (PEA) İLİŞKİSİ

Marjinal Şiiiliğin (Gulat) kavramsal çerçevesi ve Şiiiliğin merkezi Kufe koularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Muhtar es-Sakafi hareketi ve Keysaniyye'nin ortaya çıkışı konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Muhammed b. el-Hanefiyye sonrası Keysaniyye konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Kerbiyye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Ebü Haşim dönemi ve Haşimiyye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Beyaniyye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Harbiyye/Harisiyye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Abdullah b. Muaviye ve Cenahiyye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Muhammed b. Ali ve Abbasiyye Şiası daveti ve Hidaşiyye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Rizamiyye-Ravendiyye-Ebü Müslimiyye fırkaları konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Muğiriye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Mansuriye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Hattabiye fırkası konularını kavrar	Evet X Hayır ☐
Albaiye-Beşiriye-Muhammesi fırkaları ve genel değerlendirme konularını kavrar	Evet X Hayır ☐

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FIRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	7/8

DERS-PROGRAM ÖĞRENİM ÇIKTISI (PÖÇ) İLİŞKİSİ	
P.Ç.1. İlahiyat alanında temel kavramları kavrar, kavramlar arası ilişkilere hâkimdir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.2. Alanıyla ilgili öğretim programları, öğretim strateji, yöntem ve teknikleri ile ölçme ve değerlendirme bilgisine sahiptir	Evet X Hayır ☐
P.Ç.3. Alanında edindiği kuramsal ve uygulamalı bilgileri; eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.4. İlahiyat alanı için uygun araçları seçer, kullanır, geliştirir ve bilişim teknolojilerinden etkin bir şekilde yararlanır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.5. Klasik ve güncel dini meseleleri saptama, tanımlama, yorumlama, formüle etme ve çözüme becerisine sahiptir; bu amaçla uygun analiz, sentez ve modelleme yöntemlerini seçer ve uygulamadaki yansımalarını değerlendirir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.6. Türkçe ve en az bir yabancı dilde sözlü/yazılı etkin iletişim/hitabet kurma ve anlatım becerisine sahiptir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.7. İlahiyat alt dalları ve diğer bilim alanları ile ilişki kurarak disiplinler arası araştırma-inceleme, yorum ve analiz yapar.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.8. Kendini motive edebilme, bilgiye erişebilme, bilim ve teknolojideki gelişmeleri izleme, zaman yönetimi, kendini sürekli yenileme becerisi ve yaşam boyu öğrenme bilincine sahiptir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.9. Bireysel inisiyatif olarak bağımsız çalışır veya ekip üyesi olarak sorumluluk alır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.10. Sorumluluğu altındakilerin kişisel ve mesleki alandaki gelişimine yönelik etkinlikleri planlar.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.11. Uzmanlık bilgisini, toplumsal sorumluluk bilinciyle bilimsel ve ahlaki değerlere uygun olarak kullanır.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.12. Dini anlayış ve uygulamaların evrensel ve toplumsal boyutlardaki (güvenlik, sağlık, iktisat, çevre, vb.) etkileri ve hukuksal sonuçları konusunda farkındalık sahibidir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.13. Değişen hayata ve yeniliğe karşı açık tutuma sahiptir.	Evet X Hayır ☐
P.Ç.14. Bilimsel, toplumsal, ekonomik, yasal ve siyasal gelişmelerden haberdardır.	Evet X Hayır ☐

	T.C. ARDAHAN ÜNİVERSİTESİ 2025-2026 AKADEMİK YILI GÜZ/BAHAR DÖNEMİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ TEMEL İSLAM BİLİMLERİ BÖLÜMÜ MARJİNAL İSLAM FIRKALARI DERSİ DERS İZLENCE FORMU	Doküman No:	ARÜ.FR.004
		İlk Yayın Tarihi:	24.11.2025
		Revizyon Tarihi:	-
		Revizyon No:	0
		Sayfa:	8/8

DERS-PROGRAMA ÖZGÜ ÖLÇÜT (PÖÖ) İLİŞKİSİ

PÖÖ.1. Kur'an-ı Kerim bilgisine, doğru tilavet becerisine ve yeterli ezbere sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.2. Arapça temel kaynakları okuma ve anlama yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.3. İtikat, ibadet, ahlak ve muamelata dair usul ve esasları kavrama ve dayandığı temelleri bilme	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.4. Kur'an ve sünnet bütünlüğünü esas alan bir yaklaşıma sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.5. Bütüncül ve sistematik bir dini düşünce ve kavrayışa sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.6. Zaman ve mekâna göre ortaya çıkan farklı dini yaklaşımları doğru anlama ve tutarlı değerlendirme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.7. Din istismarı, şiddet, İslam karşıtlığı gibi dine ve topluma zararlı eğilimlere karşı söylem ve tutum geliştirebilme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.8. Farklı düşünce ve yorumlar karşısında saygı ve adaleti esas alma yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.9. Kişi ve kurumlar yerine ilke ve değerleri üstün tutan bir anlayışa sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.10. Dinin temel kaynakları ve bilimsel verilere dayalı din eğitimi ve din hizmetleri verme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.11. Toplumun inanç, ibadet, ahlak, örf ve adetlerini İslam'ın temel kaynakları ışığında yorumlama ve toplumu aydınlatma yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.12. Dini danışmanlık ve rehberlik bilgi ve becerisine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.13. Akıl, bilgi, istişare, emanete riayet, ehliyet ve adalet gibi temel değerler/ilkeler ışığında çalışma ve sorumluluk üstlenebilme yetkinliğine sahip olma	Evet X Hayır ☐
PÖÖ.14. İslam kültür, sanat ve medeniyeti hakkında temel ve bütüncül bilgilere sahip olma	Evet X Hayır ☐